МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ З ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Галузі знань: 22 «Охорона здоров'я»

Складник освіти: післядипломна освіта, вторинна спеціалізація

Спеціальність: «Ортопедія і травматологія»

Попередня освіта: лікарі-хірурги, лікарі-ортопеди-травматологи дитячі; лікарі-ортопеди-травматологи, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю

Професійна кваліфікація: лікар-спеціаліст

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ ЗДМФУ
Голова Вченої ради
_____ / проф. Юрій КОЛЕСНИК
(протокол № 5 від « 24 » грудня 2024 р)
Програма підготовки вводиться в дію з 25.12.2024 р.
_____ / проф. Юрій КОЛЕСНИК
(наказ № 447 від « 25 » грудня 2024 р

Запоріжжя 2024

ПЕРЕДМОВА

Програму підготовки з підвищення кваліфікації зі спеціальності **«Ортопедія і травматологія»** складено робочою групою, відповідно до Наказу МОЗ України від 25.07.2023 р. № 1347 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників» (із змінами) від 14 липня 2021 р. № 725, Наказу МОЗ України від 22.07.1996 р. № 166 «Про подальше удосконалення системи післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів та фармацевтів (провізорів)» (із змінами), Наказу МОЗ України від 22.02.2019 р. № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» (із змінами).

Затверджено рішенням Вченої ради Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, протокол № 5 від 24.12.2024 р. Введено в дію Наказом ректора Університету № 447 від 25.12.2024 р.

Керівник робочої групи:
Головаха М.Л. – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри травматології та ортопедії ЗДМФУ

Робоча група:

1. Чорний В.М. - доктор медичних наук, професор кафедри травматології та ортопедії Запорізького державного медико-фармацевтичного університету;
2. Кожем'яка М.О. – кандидат медичних наук, доцент кафедри травматології та ортопедії Запорізького державного медико-фармацевтичного університету;
3. Масленніков С.О. – доктор філософії з медицини, доцент кафедри травматології та ортопедії Запорізького державного медико-фармацевтичного університету;
4. Білих Є.О. – доктор філософії з медицини, асистент кафедри травматології та ортопедії Запорізького державного медико-фармацевтичного університету;
5. Чорний В.В. - доктор філософії з медицини, асистент кафедри травматології та ортопедії Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.
6. Рябоконь Ю. Ю. доктор медичних наук, професор, директор навчально-наукового інституту післядипломної освіти Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.

Рецензії-відгуки:

1. Губка В.О. - д.мед.н., професор кафедри госпітальної хірургії Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.
2. Воротинцев С.І. - д.мед.н., професор, завідувач кафедри анестезіології та інтенсивної терапії Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.

І. ВСТУП

1. Післядипломна освіта: основним завданням циклу спеціалізації є отримання та удосконалення професійних знань і навичок шляхом оновлення наявних та отримання нових теоретичних і практичних знань, необхідністю освоєння сучасних та нових методів вирішення професійних завдань, формування і закріплення на практиці професійних знань, умінь і навичок, отриманих в результаті теоретичної підготовки, необхідністю вивчення світового досвіду.

2. Попередня освіта перелік освітніх програм: лікарі-хірурги, лікарі-ортопеди-травматологи дитячі; лікарі-ортопеди-травматологи, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю згідно Наказу МОЗ України від 25 липня 2023 року № 1347 "Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями (із змінами).

3. Програма підготовки з підвищення кваліфікації – – проходження циклу спеціалізації за спеціальністю «Ортопедії і травматології» проводиться за програмою підготовки затвердженою Вченою радою ЗДМФУ, та розробленими на їх основі робочими програмами та навчальними планами затвердженими на Вченій раді навчально-наукового інституту післядипломної освіти.

4. Слухачі, які виконали навчальний план та програму спеціалізації, підлягають атестації на визначення рівня знань та практичних навичок з присвоєнням звання лікар-спеціаліст зі спеціальності «Ортопедія і травматологія».

І. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

Галузь знань	22 Охорона доров'я»
Складник освіти	післядипломна освіта, вторина спеціалізація
Спеціальність	«Ортопедія і травматологія»
Кваліфікація	Лікар-спеціаліст
Передумови вступу	лікарі-хірурги, лікарі-ортопеди-травматологи дитячі; лікарі-ортопеди-травматологи, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю
Форма проходження підвищення кваліфікації	Очна та/або дистанційна участь в режимі реального часу.
Мова (и)	Українська
Академічні права лікаря	Робота на посадах лікаря ортопеда травматолога у закладах охорони здоров'я. Безперервний професійний розвиток.
Моніторинг та оцінювання	Наказу МОЗ України від 22.02.2019 р. № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» (із змінами), Наказу МОЗ України від 22.07.1996 р. № 166 «Про подальше удосконалення системи післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів та фармацевтів (провізорів)» (із змінами).
Обсяг програми	• 4 місяці (624 години / 20,8 кредитів ECTS) для лікарів-хірургів, лікарів-ортопедів-травматологів дитячих; • 2 міс (312 годин; 10,4 кредитів ECTS) для лікарів-ортопедів-травматологів, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю. Відповідно до Наказу МОЗ України від 25.07.2023 № 1347 "Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями" (із змінами).

ІІІ. ПЕРЕЛІК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	**ЗК 1.** Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях **ЗК 2.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професії. **ЗК 3.** Здатність до здійснення саморегуляції , ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в нової ситуації. **ЗК 4.** Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії **ЗК 5.** Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись другою мовою **ЗК 6.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій **ЗК 7.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим. **ЗК 8.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. **ЗК 9.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. **ЗК 10.** Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків **ЗК 11.** Здатність діяти соціально відповідально та громадської свідомості **ЗК 12.** Прагнення до збереження навколишнього середовища.
Професійні компетентності (ПК)	**ПК 1.** Здатність використовувати у професійній діяльності знання законодавства і охорони здоров'я, директивні документи які регламентують діяльність органів і лікувальних закладів охорони здоров'я України. **ПК 2.** Здатність використовувати у професійній діяльності знання організаційої структури ортопедо-травматологічної служби, функціональні напрямки її діяльності. **ПК 3.** Здатність до проведення аналізу основних показників діяльності ортопедо-травматологічного відділення. **ПК 4.** Здатність до роботи дитячого лікаря ортопеда-травматолога в надзвичайних умовах; **ПК 5.** Здатність до визнння причини виникнення патологічних процесів опорно-рухового апарату, патогенез та клінічні прояви хвороби. **ПК 6.** Здатність до проведення та інтерпретації загальних і спеціальних клінічних методів обстеження ортопедично-травматологічних хворих та потерпілих. **ПК 7.** Здатність до контролю підтримання правил асептики та антисептики в травматологічному та ортопедмчному віділенні. **ПК 8.** Здатність до підготовки ортопедо-травматологічних хворих до операції, ведення післяопераційного періоду. **ПК 9.** Здатність до проведення медичної реабілітації ортопедичних хворих, хворих з переломами і пошкодженнями опорно-рухового апарату. **ПК 10.** Здатність до дотримання техніки безпеки під час роботи з електроапаратурою і хірургічними інструментами під час виконання операції. **ПК 11.** Здатність організації і проведення диспансеризації ортопедо-травматологічних хворих.

	ПК 12. Здатність до постановки і проведення санітарно-просвітної роботи серед хворих стаціонару і поліклініки шляхом індивідуальних бесід, лекцій, випусків санітарних бюлетенів. **ПК 13.** Здатність оцінити стан ортопедо-травматологічного хворого, причину цього стану і прийняти необхідні міри для виведення хворого з цього стану, визначити послідовність методів обстеження і лікування. **ПК 14.** Здатність визначити необхідність виконання спеціальних методів дослідження (рентгенографія, пункційна біопсія, пункція суглобів, люмбальна пункція, МРТ, КТ та інші), виконати їх та дати правильне трактування; **ПК 15.** Здатність лікування захворювання опорно-рухового апарату набутого характеру (гострі та хронічні запальні захворювання кісток, суглобів, хибні суглоби, захворювання м'язів, сухожилків та інші); **ПК 16.** Здатність надати необхідну медичну допомогу при захворюваннях та дегенеративних процесах в суглобах верхніх та нижніх кінцівок, пухлинах та туберкульозі кісток і суглобів.

За результатами опанування програми з підвищння кваліфікації зі спеціальності «Ортопедія і травматологія» лікар досягає наступних програмних результатів навчання.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Провести збір загального анамнезу та оцінити його.
ПРН 2. Провести загальний огляд, пальпацію та аускультацію органів грудної та черевної порожнини.
ПРН 3. Провести спеціальне обстеження ортопедичного та травматологічного хворого дитячого віку.
ПРН 4. Прочитати та оцінити результати параклінічного обстеження пацієнта.
ПРН 5. Оцінити стан ортопедо-травматологічного хворого дитячого віку, причину цього стану і прийняти необхідні міри для виведення хворого з цього стану, визначити послідовність методів обстеження і лікування.
ПРН 6. Визначити необхідність виконання спеціальних методів дослідження (рентгенографія, пункційна біопсія, пункція суглобів, люмбальна пункція, МРТ, КТ та інші), виконати їх та дати правильне трактування.
ПРН 7. Провести диференційну діагностику основного захворювання та обґрунтувати клінічній діагноз.
ПРН 8. Обґрунтувати план та тактику лікування хворих дитячого віку, показання та протипоказання до операції.
ПРН 9. Надати необхідну допомогу при травматичному шоку, відкритих та закритих пошкодженнях опорно-рухового апарату, пошкодженнях ЦНС і периферійних нервів, кровоносних судин.
ПРН 10. Лікувати пошкодження верхніх та нижніх кінцівок, грудної клітини, хребта, кісток тазу, опіки, стиснення м'яких тканин.
ПРН 11. Лікувати природженні захворювання шиї, грудної клітки, хребта, деформації верхніх та нижніх кінцівок.

ПРН 12. Лікування захворювання опорно-рухового апарату набутого характеру (гострі та хронічні запальні захворювання кісток, суглобів, хибні суглоби, захворювання м'язів, сухожилків та інші).
ПРН 13. Надати необхідну медичну допомогу при захворюваннях та дегенеративних процесах в суглобах верхніх та нижніх кінцівок, пухлинах та туберкульозі кісток і суглобів.
ПРН 14. Визначити групову і резусну приналежності крові, проводити проби на індивідуальну сумісність, переливати кровозамінні розчини, діагностувати ускладнення та застосувати заходи боротьби з ними.
ПРН 15. Застосовувати принципи післяопераційного лікування хворих.
ПРН 16. Своєчасно діагностувати і лікувати післяопераційні ускладнення.
ПРН 17. Надати необхідну допомогу при травматичному шоку, відкритих та закритих пошкодженнях опорно-рухового апарату, пошкодженнях ЦНС і периферійних нервів, кровоносних судин.

Матриця відповідності програмних компетентностей зі спеціальності «Ортопедія і травматологія» програмним результатам навчання

	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 3	ПРН 4	ПРН 5	ПРН 6	ПРН 7	ПРН 8	ПРН 9	ПРН 10	ПРН 11	ПРН 12	ПРН 13	ПРН 14	ПРН 15	ПРН 16	ПРН 17
ПК 1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ПК 2	*	*			*	*	*	*			*	*			*	*	*
ПК 3		*						*	*	*		*					
ПК 4		*		*				*	*	*		*		*			
ПК 5	*	*		*	*	*					*	*		*	*	*	
ПК 6	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ПК 7	*	*			*	*	*	*			*	*			*	*	*
ПК 8		*						*	*	*		*					
ПК 9		*		*				*	*	*		*		*			
ПК 10	*	*		*	*	*					*	*		*	*	*	
ПК 11	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ПК 12	*	*			*	*	*	*			*	*			*	*	*
ПК 13		*						*	*	*		*					
ПК 14		*		*				*	*	*		*		*			
ПК 15	*	*		*	*	*					*	*		*	*	*	
ПК 16	*	*		*	*	*					*	*		*	*	*	

IV. Перелік компонентів програми підготовки з підвищення кваліфікації за спеціальністю «Ортопедія і травматологія»

4.1Для лікарів, лікарів-хірургів, лікарів-ортопедів-травматологів дитячих 4 місяц (624 години / 20,8 кредитів ECTS).

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Кількість годин	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові компоненти ОП			
ОК 1	Організація ортопедо-травматологічної допомоги	0,53/16	залік
ОК 2	Загальні питання травматології і ортопедії	2,13/62	залік
ОК 3	Окремі питання з травматології	4,0/120	залік
ОК 4	Природжені захворювання опорно-рухового апарату	1,33/40	залік
ОК 5	Набуті захворювання опорно-рухового апарату	2,13/64	залік
ОК 6	Кісткова патологія	1,33/40	залік
ОК 7	Дегенеративні і неспецифічні запальні захворювання кісток, суглобів та хребта	1,33/40	залік
ОК 8	Остеосинтез в травматології та ортопедії	2,67/80	залік
ОК 9	Компресійно-дистракційний метод в травматології і ортопедії	1,33/40	залік
ОК 10	Реабілітація травматологічних і ортопедичних хворих	1,33/40	залік
ОК 11	Ментальне здоров’я mhGAP	0,8/24	залік
Додаткові програми:			
ДК 1	Гемоконтактні вірусні інфекції	0,27/8	залік
ДК 2	Туберкульоз	0,27/8	залік
ДК 3	Запобігання насильству в сім’ї	0,27/8	залік
ДК 4	Невідкладна медична допомога при надзвичайних ситуаціях	0,27/8	залік
ДК 5	Медичне право	0,27/8	залік
ДК 6	Базова (фахова) цифрова компетенція працівника охорони здоров’я	0,27/4	залік
ДК 7	Ділова українська мова.	0,27/4	залік
ДК 8	Медико-етичні аспекти здоров’я і хвороби. Позитивна медицина.	0,27/4	залік
ДК 9	Спілкуємось українською правильно. Ментальність і здоров’я українців.	0,27/4	залік
Атестація		6	іспити
Разом		**20,8/624**	

4.2. Для лікарів-ортопедів-травматологів, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю 2 міс (312 годин; 10,4 кредитів ECTS).

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Кількість годин	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові компоненти ОП			
ОК 1	Організація ортопедо-травматологічної допомоги	0,27/8	залік
ОК 2	Загальні питання травматології і ортопедії	0,8/24	залік
ОК 3	Окремі питання з травматології	2,0/60	залік
ОК 4	Природжені захворювання опорно-рухового апарату	0,67/20	залік
ОК 5	Набуті захворювання опорно-рухового апарату	1,07/32	залік
ОК 6	Кісткова патологія	0,67/20	залік
ОК 7	Дегенеративні і неспецифічні запальні захворювання кісток, суглобів та хребта	0,67/20	залік
ОК 8	Остеосинтез в травматології та ортопедії	1,33/40	залік
ОК 9	Компресійно-дистракційний метод в травматології і ортопедії	0,53/16	залік
ОК 10	Реабілітація травматологічних і ортопедичних хворих	0,53/16	залік
ОК 11	Ментальне здоров’я mhGAP	0,53/16	залік
Додаткові програми:			
ДК 1	Гемоконтактні вірусні інфекції	0,13/4	залік
ДК 2	Туберкульоз	0,13/4	залік
ДК 3	Запобігання насильству в сім’ї	0,13/4	залік
ДК 4	Невідкладна медична допомога при надзвичайних ситуаціях	0,13/4	залік
ДК 5	Медичне право	0,13/4	залік
ДК 6	Базова (фахова) цифрова компетенція працівника охорони здоров’я	0,13/4	залік
ДК 7	Ділова українська мова.	0,13/4	залік
ДК 8	Медико-етичні аспекти здоров’я і хвороби. Позитивна медицина	0,13/4	залік
Атестація		4	іспит
Разом		**10,4/312**	

Структурно-логічна схема ОПП

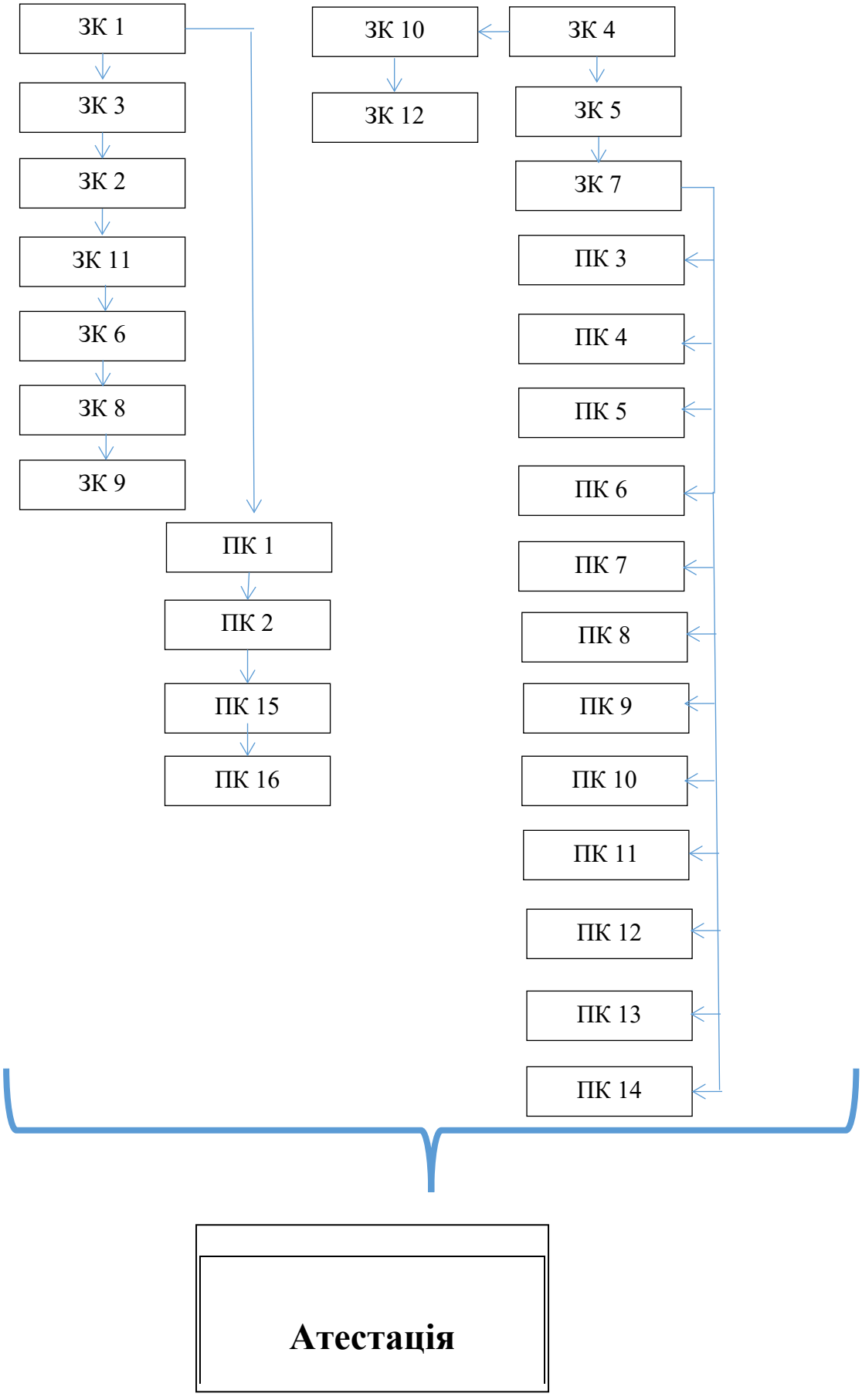

IV. Атестація

Атестації на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст» зі спеціальності «Ортопедія і травматологія» підлягають особи, що пройшли цикл спеціалізації. Склад атестаційної комісії, яка проводить атестацію на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням або підтвердженням звання «лікар-спеціаліст» формується закладом вищої (післядипломної) освіти.

До атестації для визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання лікар-спеціаліст, допускаються лікарі, які повністю виконали програму підготовки.

Допуск до проведення атестації для визначення знань та практичних навичок оформлюється наказом ректора закладу вищої освіти.

Атестація лікарів, фармацевтів включає:

- іспит з оволодіння практичними навичками
- співбесіда

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 5-ти бальною (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 1–2 – «незадовільно») і вербальною («зараховано», «не зараховано») системами.

Види контролю: поточний, підсумковий, самоконтроль, атестація.

За результатами атестації з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст» комісія приймає такі рішення: присвоїти або відмовити у присвоєнні звання «лікар-спеціаліст» за спеціальністю «Ортопедія і травматологія». За результатами позитивної атестації на підставі рішення атестаційної комісії лікарям, видається сертифікат встановленого зразка.

V. ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бур'янов О.А., Страфун С.С., Лакша А.М. та ін. Вогнепальні поранення кінцівок. - Київ. 2014. - 18 с.

2. Атлас бойової хірургічної травми (досвід антитерористичної операції/ операції об’єднаних сил). Під загальною ред. В.В. Цимбалюка.- Харків: Колегіум, 29021. 385 с.

3. Вирва О.Є. Модульне індивідуальне ендопротезуванняв лікуванні злоякісних пухлин довгих кісток: автореф. дис.. д-ра мед. Наук: 14.01.21 / О.Є. Вирва; Ін-т травматології та ортопедії НАМН України. - К.,2013. - 43с.

4. Лікування поранених з бойовими травмами кінцівок (за досвідом АТО/ООС).Під загальною ред. В.В. Цимбалюка.- Київ .-2020.-190 с.

5. Герцен, Г. І Травматологія літнього віку. Кн. 2. Металоостеосинтез при переломах довгих кісток у людей літнього і старечого віку / Г.І. Герцен, М.П. Остапчук, Р.М. Остапчук. - 3-є, допов. і перероб. - К. : Асканія, 2014 - .118 с.

6. Джавад Парвізі, Торстен Герке. Рекомендації міжнародної погоджувальної конференції з перипротезної інфекції. Консенсус. Український переклад за загальною редакцією проф. Коржа М.О., проф. Філіпенка В.А. Харків: Колегіум, 2016 - 320 с.

7. Клінічний протокол. Антибактеріальна профілактика в хірургії, травматології, акушерстві та гінекології: наказ МОЗ України від 29.08.2008 № 502 20.Кісткова пластика в лікуванні хворих на хронічний остеомієліт Грицай М.П., Сулима В.С. ISBN 978-966-2995-68-8, ББК 54.1, Г85, Івано-Франківськ. -2014. - 225 с.

8. Поворознюк В.В. Захворювання кістково-м'язової системи в людей різного віку (вибрані лекції, огляди, статті): У 4 т. - Київ. 2015., - 360 с.

9. Строкань А.М., Шлапак І.П. Периферична регіонарна анестезія: Навчальний посібник для лікарів-інтернів і лікарів - слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти. - К.: (видавництво), 2014. - 142с.

10. Теорія і практика медичної реабілітації / О.М. Хвисюк (та ін..). Х.: Майдан, 2012.- 520с.

11. Упровадження медичних стандартів в травматології та ортопедії на етапі

первинної медичної допомоги / С.М. Павленко, О.В. Пелипенко, Ю. М. Півень // Сімейна медицина. - 2012. - N 4. - С. 148-149.

12. Campbell`s Operative Orthopedics / за ред. S.T. Canale// Copyright 2022 by MOS by inc.в 4-хтомах, - 4076 p.

13. Colombi A, Schena D, Castelli CC. Total hip arthroplasty planning. EFFORT Open Rev. 2019 Nov 1;4(11):626-32. doi: 10.1302/2058-5241.4.180075.

14. Practical Fracture Treatment/ за ред. R. McRae, M. Esser// Підручник англ.мов. www.elsevierhealht.com.,Fifth Edition, 2008. – 447 с.

Допоміжна:

1. Юнко М.А. Яцкевич Я.Є. – Хірургія військової травми

2. Військова хірургія з хірургією надзвичайних ситуацій – За ред. Білого В.Я. – Тернопіль 2004 – 324стр.

3. Бадюк М.І. Токарчук В.П. – Військово медична підготовка – Київ 2007 – 487стр.

4. Skoogt O, Tsikandylakis G, Mohaddes M, Nemes S, Odin D, Grant P, et al. Contemporary posterior surgical approach in total hip replacement: still more reoperations due to dislocation compared with direct lateral approach? An observational study of the Swedish Hip Arthroplasty Register including 156,979 hips. Acta Orthop. 2019 Oct;90(5):411-416. doi: 10.1080/17453674.2019.1610269.

5. Hurlimann M, Schiapparelli FF, Rotigliano N, Testa E, Amsler F, Hirschmann MT. Influence of surgical approach on heterotopic ossification after total hip arthroplasty – is minimal invasive better? A case control study. BNC Musculoskelet Disord. 2017 Jan 21;18(1):27. doi: 10.1186/s12891-017-1391-x.

Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

(офіційні сайти та інформаційні портали)

1.https://aofoundation.org

2.https://www.aaos.org

3.https://esska.org

4.https://efort.org

5.https://sicot.org

6.guidelines.moz.gov.ua

7.http://antimicrob.net/biblioteka/recomend/clinical-recommendations-pro/

8.http://clinicalevidence.bmj.com

9.http://inmeds.com.ua/ – веб-ресурс «Єдиний медичний простір»

10.http://mon.gov.ua/ – офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України;

11. http://mtd.dec.gov.ua

12. http://nmapo.edu.ua/index.php/uk/ – офіційний сайт Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика;

13. http://president.gov.ua – офіційний веб-сайт Президента України;

14. http://prodigy.clarity.co.uk/

15.http://rada.gov.ua/ – офіційний портал Верховної Ради України;

16.http://www.awmf.org The Association of the Scientific Medical Societies in Germany

17.http://www.bnf.fr/ – Національна бібліотека Франції

18 http://www.cma.ca/ Canadian Medical Association InfoBase (CMA InfoBase: Clinical Practice Guidelines (CPGs)

19.http://www.cochrane.org/

20.http://www.ddb.de/ – Німецька електронна бібліотека;

21.http://www.has-sante.fr/ The French National Authority for Health

22. http://www.kmu.gov.ua/ – Урядовий портал, єдиний веб-портал органів виконавчої влади України;

23. http://www.medscape.com

24. http://www.moz.gov.ua/ua/portal/ – офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров`я України;

25. http://www.nbuv.gov.ua/ – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського;

26. http://www.nhsantibioticguidelines.org.uk/

27.http://www.uptodate.com